

Sygn. akt IV CSK 451/19

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa P. Spółki Akcyjnej w restrukturyzacji w G.

- poprzednio P. Spółki Akcyjnej w G.

przeciwko A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

w K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 lutego 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 12 grudnia 2018 r., sygn. akt I AGa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) oddala wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 grudnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji powoda, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w G. z 15 marca 2017 r. w punkcie I w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda 1 342 014,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 września 2015 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części, w punkcie II i III, tj. w zakresie rozstrzygnięć o

kosztach procesu i nieuiszczonych kosztach sądowych (punkt I), oddalił apelację w pozostałym zakresie (punkt II), zniósł między stronami koszt postępowania apelacyjnego oraz nakazał ściągnąć od stron nieuiszczone koszty sądowe (punkt IV i V).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżący wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Jego zdaniem, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniu, czy w sytuacji, gdy złożone na podstawie art. 394 § 1 k.c. przez stronę, która dała zadatek, oświadczenie o odstąpieniu od umowy wskazuje określone przyczyny odstąpienia od umowy, możliwe jest na podstawie art. 394 § 3 zd. 2 k.c. przypisanie drugiej stronie odpowiedzialności za niewykonanie umowy uzasadniające zwrot zadatku w oparciu o okoliczności, które odstępujący od umowy znał, a których nie powołał w swym oświadczeniu o odstąpieniu od umowy.

Ponadto, w ocenie pozwanego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Apelacyjny wbrew treści art. 382 k.p.c. w motywach swego orzeczenia pominął istotny dla rozstrzygnięcia sprawy materiał dowodowy zebrany w toku postępowania, obejmujący przytoczone przez powoda podstawy faktyczne żądania zawartego w pozwie oraz pismo powoda z dnia 1 września 2014 r., podczas gdy materiał ten w sposób jednoznaczny wskazuje, iż rzeczywistą przyczyną, dla której między stronami nie doszło do wykonania przedwstępnej umowy sprzedaży nieruchomości położonej w Z. nie mogła być przyjęta przez Sąd Apelacyjny utrata przez powoda zaufania do pozwanego, spowodowana okolicznościami związanymi z nieprawdziwymi oświadczeniami/zapewnieniami pozwanego, złożonymi w przedwstępnej umowie sprzedaży, co do stanu nieruchomości położonych w L. i decyzji administracyjnych wydanych w stosunku do tych nieruchomości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art.

398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienie prawne nie czyni zadość wskazanym wymaganiom już z tego względu, że nie zostało poparte jakąkolwiek jurydyczną argumentacją uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia w sprawie. Skarżący ograniczył się

wyłącznie do przedstawienia pytania, co nie może być wystarczające dla wykazania podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Ponadto, co równie istotne, zagadnienie wskazane w skardze kasacyjnej nie nadaje się do abstrakcyjnego rozstrzygnięcia. Czym innym bowiem jest kwestia, czy złożone przez stronę odstąpienie od umowy może być skuteczne także z przyczyn w nim nie wskazanych (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2019 r., IV CSK 498/18, nie publ. i tam przywoływane orzecznictwo), w której Sąd Apelacyjny się nie wypowiadał, a czym innym zagadnienie, czy owe inne przyczyny mogą uzasadniać stwierdzenie, że niewykonanie umowy - które może wynikać także z odstąpienia przez drugą stronę - nastąpiło wskutek okoliczności, za które ponoszą odpowiedzialność obie strony. To drugie zagadnienie może być rozstrzygane tylko z uwzględnieniem całokształtu okoliczności konkretnego przypadku, nie ma bowiem żadnych podstaw – i w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany ich nie wskazuje - by z góry uznać, że ocena przyczyn niewykonania umowy może być dokonywana jedynie przez pryzmat okoliczności wskazanych w odstąpieniu. *In casu* przyczyną uwzględnienia przez Sąd odwoławczy żądania zwrotu zadatku uzgodnionego w umowie przedwstępnej było stwierdzenie, że do niezawarcia umowy przyrzeczonej doszło z przyczyn leżących po obu stronach.

Skarżący nie wykazał też, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ.; z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ.; z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ.).

Tego rodzaju nieprawidłowości nie dowodzą podnoszone w skardze zarzuty dotyczące pominięcia części materiału dowodowego, pośrednio zmierzające do zakwestionowania ustalonych przez Sąd odwoławczy przyczyn

niedojścia umowy przyrzeczonej do skutku. Jest tak już z tego względu, że eksponowane przez skarżącego przyczyny odstąpienia przez powoda od umowy i dowody na nie wskazujące bynajmniej nie zostały przez Sąd zignorowane. Przeciwnie, Sąd Apelacyjny stwierdził wyraźnie, że roszczenie powoda jest zasadne także w razie przyjęcia, iż przyczyną jego odstąpienia od umowy były trudności z komercjalizacją nieruchomości w Z. (por. s. 16 i 17 uzasadnienia). Uznał bowiem, że utrata przezeń zainteresowania zawarciem umowy przyrzeczonej była usprawiedliwiona w świetle dalszych okoliczności, a w szczególności związku między obiema zawartymi umowami przedwstępnymi oraz nielojalnością pozwanego, ujawnioną w związku z umową przedwstępną dotyczącą nieruchomości w L., i związaną z nią utratą daleko idącego zaufania powoda do pozwanego. Trzeba też zauważyć, że nawet jeżeli bezpośrednim impulsem do odstąpienia były okoliczności wskazywane przez pozwanego - z odwołaniem do „pominiętego” materiału dowodowego - to nie wyklucza to jeszcze, iż pośrednie, choć nadal istotne znaczenie, miały dalsze, ustalone przez Sądy przyczyny. W tym kontekście „pominięty” materiał dowodowy może – co najwyżej – zwiększać ciężar dowodu co do owych dalszych okoliczności. W tej sytuacji skupienie się przez Sądy na ustaleniach co do tych okoliczności niekoniecznie oznacza przeoczenie innych części materiału dowodowego - przeczy temu wskazanie ich w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia - lecz może być właśnie wyrazem uznania tych okoliczności za ustalone wbrew wskazówkom wynikającym z „pominiętego” materiału dowodowego. Także z tego z tego względu nie można uznać, że zarzuty pozwanego świadczą o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (wadliwości zaskarżonego rozstrzygnięcia).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego zawarty w złożonej po terminie odpowiedzi na skargę kasacyjną podlega oddaleniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, nie publ.), stąd też wniosek zawarty w piśmie złożonym w toku postępowania kasacyjnego za zgodą sądu, jednak po upływie terminu do złożenia odpowiedzi na skargę również podlegał oddaleniu.

jw